

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
Институт за правне и друштвене науке

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
ИЗАЗОВИ И ОТВОРЕНА ПИТАЊА
УСЛУЖНОГ ПРАВА
ТОМ 2

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
CHALLENGES AND OPEN ISSUES
OF SERVICE LAW
VOLUME 2

Уредник
ПРОФ. ДР ДРАГАН ВУЈИСИЋ

Крагујевац
2024.

ИЗАЗОВИ И ОТВОРЕНА ПИТАЊА УСЛУЖНОГ ПРАВА CHALLENGES AND OPEN ISSUES OF SERVICE LAW

Зборник научних реферата по позиву са Међународног научног скупа одржаног од 31. маја до 1. јуна 2024. године, на Правном факултету у Крагујевцу у организацији Института за правне и друштвене науке Правног факултета Универзитета у Крагујевцу.

Међународни научни одбор Мајског саветовања:

Проф. др Миодраг Мићовић, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу;
Проф. др Драган Гоцевски, Правни факултет "Јустинијан I", Универзитета "Кирил и Методије" Скопље, Република Северна Македонија; Prof. dr Miha Juhart, Pravni fakultet Univerziteta u Ljubljani, Republika Slovenija; Prof. dr Blanka Mateša, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Republika Hrvatska; Проф др Един Ризвановић, Правни факултет Универзитета "Џемал Биједић" у Мостару, Федерација БиХ; Проф. др Игор Камбовски, Правни факултет Универзитета „Гоце Делчев“ у Штипу, Република Северна Македонија; Prof. dr Željko Bartulović, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Republika Hrvatska; Проф. др Жељко Мирјанић, Правни факултет Универзитета у Бања Луци, Република Српска; Dr Evanthia Kardoulia School of Economics, Business and Computer Science of the Neapolis University Pafos Cyprus; Akademiker Dr. Wolfgang Rohrbach, ordentlicher Professor, Fakultät für Bildung, Kunst & Architektur - Department für Bauen und Umwelt - Donau-Universität Krems Österreich.

Програмски одбор Мајског саветовања:

Др Миодраг Мићовић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
Др Драган Вујисић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
Академик др Волфганг Рорбах, редовни професор Факултета за образовање, уметност и архитектуру - Одељење за изградњу и животну средину Универзитета Дунав Кремс, Аустрија
Др Матеја Ђуровић, редовни професор Краљевог колеџа у Лондону, Велика Британија
Др Бланка Матеша, ванредна професорка Правног факултета Свеучилишта у Сплиту, Хрватска
Др Катаржина Шћепанска, доценткиња Правног факултета Адам Мицкијевич у Познању, Пољска

ИЗДАВАЧ: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
Институт за правне и друштвене науке
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: (034) 306 513, 306 504
телефакс: (034) 306 540
е-пошта: faculty@jura.kg.ac.rs
веб: <http://.jura.kg.ac.rs>

РЕЦЕНЗЕНТИ Проф. др Миодраг Мићовић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
Проф. др Жељко Бартуловић, редовни професор
Правног факултета Свеучилишта у Ријеци, Хрватска
Проф. др Игор Камбовски, редовни професор
Правног факултета Универзитета „Гоце Делчев“ у
Штипу, Северна Македонија
Проф. др Џевад Дрино, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Зеници,
Федерација БиХ

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Снежана Соковић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

УРЕДНИК: Проф. др Драган Вујисић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

ШТАМПА: Графичка радња "кварк", Краљево

ТИРАЖ: 100

ISBN 978-86-7623-136-2

Штампање Зборника подржало Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије

*Др Владимир Козар, редовни професор
Правног факултета за привреду и правосуђе
Универзитета Привредна академија у Новом Саду
ORCID: 0000-0002-1189-1545*

*Прегледни научни рад
УДК: 347.736/.739
DOI: 10.46793/XXMajsko2.581K*

ВРСТЕ ИЗЛУЧНИХ ПРАВА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Резиме

У раду су анализирани прописи Републике Србије, ставови домаће судске праксе, као и мишљења правне науке о остваривању права излучног повериоца у стечајном и парничном поступку, уз посебан осврт на врсте излучних права и услове за подношење излучне тужбе против стечајног дужника. Након уводног објашњења правне природе излучног права и тужбеног захтева из излучне тужбе, која је превасходно својинска, јер се њоме тражи издвајање индивидуално одређене ствари из стечајне масе, размотрена је заштита права продавца у случају продаје са задржавањем права својине, као и тужба претпостављеног власника (actio Publiciana). Такође, анализиран је излучни захтев за негативну чинидбу на основу права индустријске својине или других личних права. Закључено је да је основ излучног захтева пре свега неко апсолутно право као што је право својине на ствари, која се у тренутку отварања стечаја налази код стечајног дужника, или право индустријске својине (жиг, патент), а такође и релативно – облигационо право које се односи на предају индивидуално одређене ствари, на којој стечајни дужник нема право својине, као што је право закуподавца, послугодавца, депонента, пошиљаоца, комитента, залогодавца и других поверилаца. Објашњено је да даном отварања стечајног поступка над правним лицем према коме је донето решење о привременом одузимању имовине у кривичном поступку, настаје sui generis „право излучног намирења“ у корист Дирекције за управљање одузетом имовином, које има правну природу обавезе стечајне масе.

Кључне речи: *излучни поверилац, излучна тужба, стварно право, индивидуално одређена ствар, право индустријске својине, облигационо право, стечај, Публицијанска тужба, привремено одузимање имовине.*

1. Увод

Новчано потраживање остварује се принудно у поступку појединачног (индивидуалног) или општег (генералног) извршења.¹ У извршном поступку спроводи се појединачно извршење, док се у стечајном поступку спроводи опште извршење. У извршном поступку важи принцип „први у времену јачи у праву“ (*prior tempore, potior iure*), а у стечајном поступку се повериоци намирују истовремено и конкурентно², чиме се остварује једно од главних начела стечаја – једнак третман поверилаца (*par conditio creditorum*).³ Стечај је институт колективног намирења свих поверилаца генералним извршењем на целокупној имовини стечајног дужника, чиме он престаје да постоји као правни субјект.⁴ То значи да се ова два поступка међусобно искључују.⁵

Међутим у обе врсте поступака принудног извршења може се појавити треће лице које тврди да на одређеном предмету или делу имовине, која се налази код стечајног или извршног дужника⁶ није могуће спровести извршење продајом ради намирења поверилаца, јер та ствар или имовина не припада дужнику. Реч је о излучном праву и излучној тужби трећег лица, које на основу свог стварног или личног права, тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе⁷, односно да се прогласи да извршење на одређеном предмету није дозвољено.⁸ „Излучним правима се онемогућава улазак средстава, која се налазе код стечајног дужника, али му не припадају, у стечајну масу.“⁹

---

¹ Познић Б., *Грађанско процесно право*, Београд, 1987, стр. 436.

² Радованов, А., *Грађанско процесно право*, Нови Сад, 2014, стр. 404.

³ Riesenfeld, S. A., *Bankruptcy*, 2018, доступно на адреси: <https://www.britannica.com/topic/bankruptcy#ref248841>, 25. 3. 2024.

⁴ Васиљевић, М., *Пословно право*, Београд, 1997, стр. 325.

⁵ Врховшек, В., Козар, В., *Излучна тужба против стечајног дужника*, Правни живот, бр. 11/2019, стр. 149.

⁶ Врховшек, М., Козар, В., *Проглашење извршења недопуштеним, опозициона и излучна тужба*, Право и привреда, бр. 5–8/2001, стр. 892.

⁷ Закон о стечају, Сл. гласник РС, бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014, 113/2017, 44/2018, 95/2018, чл. 50 (Даље у тексту и фуснотама: ЗС).

⁸ „Треће лице може у року од 30 дана од дана пријема решења о одбацивању или одбијању приговора да покрене парнични поступак против извршног повериоца ради утврђења да је извршење на предмету недозвољено.“ – Закон о извршењу и обезбеђењу, Сл. гласник РС, бр. 106/2015, 106/2016 (Аутентично тумачење), 113/2017 (Аутентично тумачење), 54/2019, 9/2020 (Аутентично тумачење), 10/2023 (други закон), чл. 111. ст. 1 (Даље у тексту и фуснотама: ЗИО).

⁹ Миленовић, Д., *Правне последице отварања стечајног поступка*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 30/1990, стр. 180.

2. Заштита права својине излучном тужбом

Излучна тужба је правно средство које је најчешће коришћено ради заштите права својине на предмету извршења, па неки аутори га сматрају посебном врстом својинске тужбе, мада се ова тужба може подићи и ради заштите неког другог права, нпр. права које је настало на основу неког уговора (на основу уговора о послузи, остави, уговора о продаји са правом задржавања својине до исплате купопродајне цене, а треће лице које је ствар купило још није исплатило целокупну цену).¹⁰

У случају стечаја даваоца лизинга, стечајну масу не чине непокретне ствари које су предмет уговора о лизингу¹¹, што значи да би корисници лизинга стекли право својине на непокретностима које су предмет лизинга, а тиме и излучно право, уз обавезу да плаћају рате лизинг накнаде, у роковима доспећа. Закон, дакле, непокретне ствари, у које спадају и ствари које су уграђене у непокретност (нпр. производна линија која је испоручена и уграђена у неко фабричко постројење и тиме постала саставни део или припадак непокретности) или „непокретности по намени“, не третира као део имовине даваоца лизинга над којим је отворен стечајни поступак. Ствари које су по својим физичким особинама покретне, постају, под одређеним условима, припадак непокретности, у правној науци називају се „непокретности по намени“ и као такве деле њену правну судбину. „То су ствари које са физичком непокретношћу чине економску, правну и функционалну целину“.¹²

Начело заштите дужника конкретизује се и у правилима о групном намирењу поверилаца на имовини стечајног дужника. Групно намирење стечајних поверилаца, спроводи се уз примену принципа пропорционалности. Излучним и разлучним повериоцима, као и стечајним повериоцима, стечајни управник не сме предати мање од онога што потражују уколико су доказали основ потраживања. С друге стране, стечајном дужнику се не сме узети више од онога што дугује. Дакле, групно намирење стечајних поверилаца се увек спроводи само у оном обиму који је довољан да се њихова потраживања намире. Понекад имовина стечајног дужника неће бити довољна за намирење свих стечајних поверилаца и тада се они намирују сразмерно својим потраживањима. Начело заштите дужника конкретизује се и у правилу да се

---

¹⁰ Лазаревић, А., *Основи извршног поступка са стечајним поступком и принудном ликвидацијом предузећа*, Скопље, 1956, стр. 141.

¹¹ Закон о финансијском лизингу, Сл. гласник РС, бр. 55/2003, 61/2005, 31/2011, 99/2011, чл. 13к ст. 2.

¹² Радуловић, Д., *Стварна права: имовинско-правни односи*, Нови Сад, 2020, стр. 17.

групно намирење стечајних поверилаца не може спровести на оним стварима и правима стечајног дужника, која не би могла бити нити предмет извршења.¹³

Када је у питању остваривање излучног права наш стечајни закон веома квалитетно штити излучне повериоце. То се првенствено односи на случај када је стечајни управник дужан да излучном повериоцу приоритетно исплати новчану противвредност ствари на којој је имао излучно право.¹⁴

3. Правна природа излучног права

Излучни поверилац је лице које, на основу свог стварног или личног права, има право да тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе. Излучни поверилац није стечајни поверилац, а ствар на коју се односи излучно право, не улази у стечајну масу¹⁵, што самим тим представља изузетак од општег начела колективног и сразмерног намирења успостављеног стечајним законом.¹⁶ „То значи да се излучни повериоци намирују посебно од стечајних поверилаца, издвајањем ствари на којима имају излучно право“ и њиховим преузимањем, и то „у натури и потпуно“.¹⁷

За разлику од ЗС, ЗИО¹⁸ „не говори о природи права трећег лица, да ли је то својинско или облигационо право, већ само да то право треба да спречи извршење на траженом предмету“.¹⁹ Такво решење постојало је и у ранијим законима који су регулисали извршни поступак.²⁰

Излучни повериоци имају право на намирење кроз све поступке (ЗС, чл. 80. ст. 3), док стечајни и разлучни повериоци, даном отварања стечајног поступка имају право на намирење искључиво кроз стечајни поступак (ЗС, чл. 80. ст. 1. и 2) уз одређене изузетке.²¹ „У томе се између осталог, излучна права

¹³ Дабетић–Трогрлић, В., *Тужбе из стечајног поступка*, Билтен Привредног суда у Београду, бр. 1/2015, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/44474>, 25. 3. 2024.

¹⁴ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *Постулати корпоративног стечаја у Републици Србији*, Нови Сад, 2019, стр. 426.

¹⁵ ЗС, чл. 50.

¹⁶ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 403.

¹⁷ Миленовић, Д., *Правне последице ...*, стр. 180.

¹⁸ Треће лице које тврди да на предмету извршења има неко право које спречава извршење може јавном извршитељу поднети приговор којим захтева да се извршење утврди недозвољеним на том предмету. (ЗИО, чл. 108. ст. 1)

¹⁹ Салма, М., *Приговор трећег лица и тужба против извршења (излучни захтеви)*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 2/2014 стр. 203.

²⁰ Врховшек, М., Козар, В., *Опозициона и излучна тужба и предлог новог Закона о извршном поступку*, Правни живот, бр. 3–4/2003, стр. 61.

²¹ Изузетак у корист разлучних повериоца предвиђен је у случају доношења одлуке о укидању забране извршења и намирења (ЗС, чл. 80 ст. 2). Тако, стечајни судија, на писмени захтев разлучног повериоца, може да донесе одлуку о укидању или

разликују од разлучних права, пошто се потоња остварују у стечајном поступку. Овлашћеници разлучних права су приоритетни стечајни повериоци, зато што су пре отварања стечаја засновали заложно право на имовини (покретној или непокретној) дужника. Са овлашћеницима излучних права имају управо ту заједничку нит, која се огледа у праву на одвојено и целовито намирење, али се имаоци разлучних права разликују од ималаца излучних права управо у погледу поступка, будући да носиоци излучних права могу своја права остварити изван стечајног поступка, нпр. у парничном поступку, у поступку принудног извршења и др.²²

У правној науци излучни поверилац се дефинише као лице које има излучно право у односу на стечајну масу стечајног дужника. На излучне повериоце не примењују се правила стечајног поступка која подразумевају групно намирење поверилаца из стечајне масе. Они се издвојено – појединачно намирају по основу издвајања које могу остварити и у другим поступцима, а не само у стечајном поступку, нпр. у парничном поступку подношењем излучне тужбе или у управном поступку пред надлежним управним органом. Излучни повериоци који имају право на издвајање тј. излучење ствари из стечајне масе, то право не могу остварити у претходном стечајном поступку, већ само након отварања стечајног поступка. „У ту сврху, излучни поверилац не подноси стечајном суду пријаву потраживања, већ излучни захтев тј. захтев за излучење ствари из стечајне масе стечајног дужника.“²³

„Излучну тужбу подноси излучни поверилац у процесној улози тужиоца, који има неко стварно или облигационо право на покретној или непокретној ствари која је ушла у стечајну масу стечајног дужника и то против стечајног дужника као туженог.“²⁴ Законска дефиниција правни основ излучног права везује само за стварно или лично право, док правна наука проширује правну природу, сматрајући да и облигациона права могу представљати правни основ излучног права, под условом да је његов предмет (објекат) радња предаје индивидуално одређене ствари. Дакле, теоријски појам правног основа излучног права шири је од законског.²⁵

условљавању мера обезбеђења из чл. 62 ст. 2 тач. 4 ЗС или забране извршења или намирења у односу на имовину која је предмет разлучног права, под условима прописаним у чл. 93 ст. 4–6 ЗС. Види: Козар, В., Алексић, Н., *Мере обезбеђења и „мораторијум“ у претходном стечајном поступку*, Право и привреда, бр. 4–6/2018, стр. 526.

²² Салма, М., *Излучна права у стечају*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 3/2010 стр. 236.

²³ Дабетић–Трогрлић, В., *нав. чланак*.

²⁴ *Исто*.

²⁵ Врховшек, В., Козар, В., *Излучна тужба против стечајног дужника...*, стр. 151.

4. Стварно-правна природа тужбеног захтева за издвајање индивидуално одређене ствари из стечајне масе

Према мишљењу правне науке, излучно право је стварно право, тако да излучни поверилац може поставити само стварноправни, а не и облигационоправни захтев.²⁶ Ради се о апсолутном праву које *дељује erga omnes*, против свих трећих особа са којима угрожени власник није у никаквом обавезно правном односу.²⁷ С обзиром да то подразумева издвајање ствари из стечајне масе, овакви захтеви названи су *separationes ex iure domini*.²⁸

Под излучним правима подразумевају се права трећих лица на издвајање ствари које не припадају стечајном дужнику. Ствари на којима постоји излучно право морају бити индивидуално одређене. Јер, предмет права својине (па следствено и тужбе за повраћај ствари) и других стварних права, као и послуге, најма и оставе могу бити само индивидуално одређене ствари, док се потраживање може односити и на ствари одређене по роду.²⁹ Општи имовински законик за Књажевину Црну Гору у чл. 810 разликује индивидуално одређене ствари (користећи термин „самоиста“) од ствари одређених по роду (које назива „сврсте“): „Сврсте су ствари оне које се обично распознавају по врсти, те у трговини и саобраћају иду понајвише на мјеру и на број (као пшеница, вино, даске, греде и т. д.), и могу у опште, у колико су једнаке врсте, једна другу замјењивати. На против, самоиста је, или засебно одређена ствар, само она ствар о којој је ријеч, а никаква друга, па ма колико друга била једнаке с њом врсте и величине, једнака лика и облика (на пр. одређена кућа на углу одређене улице, и никаква друга).“

Изузетно, то могу бити и генерично одређене ствари, укључујући и новац, под условом да су индивидуализоване, тј. посебно означене и издвојене из рода (нпр. новац у запечаћеном омоту, роба посебно означена и издвојена у одређеном складишту и сл). „Предмет излучења могу бити како индивидуално одређене покретне и непокретне ствари, тако и генеричне ствари, које су одредиве... Излучни поверилац се намирају издвајањем ствари, индивидуално одређене или генеричне која је одредива, које право може остварити и у другим поступцима осим стечајног поступка.“³⁰ Јер, индивидуализоване ствари понашају се у правном животу као индивидуално одређене.³¹

О заменљивој ствари која се може индивидуализовати као предмету излучног права, у судској праски заузети су одговарајући ставови (с тим што би уместо појма „заменљива ствар“ правилније било да је употребљен појам

²⁶ Дукић Мијатовић, М., *Стечајно право*, Нови Сад, 2010, стр. 209.

²⁷ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 408.

²⁸ Јовановић – Zattila, М., Чоловић, Б., *Стечајно право*, Београд, 2007, стр. 113.

²⁹ Станковић, О., Орлић, М., *Стварно право*, Београд, 1986, стр. 24.

³⁰ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 404.

³¹ Станковић, О., Орлић, М., *нав. дело*, стр. 24.

„ствар одређена по роду“ или „генерична ствар“, јер се ове врсте ствари увек не подударaju³²): „Предмет излученог права може бити само индивидуално одређена ствар, која се у тренутку отварања стечаја налази код стечајног дужника. Предмет излучења може бити и заменљива ствар ако садржи обележја којима се може индивидуализовати.“ У образложењу судске одлуке наведено је: „На дан отварања поступка стечаја у поседу стечајног дужника се није налазила роба.... На основу овако утврђеног чињеничног стања усвојен је тужбени захтев и утврђено да не постоји излучно право туженог ... Неосновано се ревизијом тврди да је оваква одлука нижестепених судова заснована на погрешној примени материјалног права... Право излучења одређених ствари из стечајне масе може се остварити под условом да је предмет излучног права индивидуално одређена ствар и да се иста у тренутку отварања стечаја налази код стечајног дужника. Предмет излучења може бити и замењива ствар ако садржи обележја којима се може индивидуализовати.“³³

У супротном, ако су у питању ствари одређене по роду, као што је нпр. новац на рачуну, новац дат на зајам, роба коју продавац није предао купцу, и сл, на таквим стварима не може постојати право својине повериоца, па ни излучно право, као стварно право, већ само облигационо потраживање које се намирује у новцу³⁴ сразмерно расположивим средствима у оквиру одговарајућег – трећег исплатног реда.³⁵ Излучно право се заснива на стварима,

---

³² „Тачно је да су све генерично одређене ствари истовремено и заменљиве и да је незаменљива ствар увек индивидуално одређена, али индивидуално одређене ствари могу бити и заменљиве и незаменљиве. Нов аутомобил одређене марке је заменљива ствар али је индивидуално одређена (има број шасије и мотора, регистарске таблице и по томе га је могуће идентификовати). Зато је овде могућа тужба за повраћај, али ако је уништен, могућа је накнада штете у природи јер је реч о заменљивој ствари.“ – Станковић, О., Орлић, М., *нав. дело*, стр. 25.

³³ Из пресуде Врховног суда Србије, Прев 452/03 од 10. 6. 2004, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/22057>, 25. 3. 2024.

³⁴ Неновчана – натурална потраживања даном отварања стечаја конвертују се у новчана потраживања (ЗС, чл. 81 ст. 2). Више у: Козар, В., Алексић, Н., *Коментар Закона о стечају са новелама из 2017. године и судском праксом*, Београд, 2018, стр. 176.

³⁵ У судској пракси заузет је став о непостојању излучног права на средствима премије осигурања живота (математичке резерве) на рачуну код банке у стечају: „Друштво за осигурање нема право својине, а тиме ни право издвајања (излучно право), на новчаним средствима уплаћеним по основу премија за осигурање живота (средства математичке резерве), која су се водила на његовом рачуну код банке над којом је отворен стечајни поступак, јер није отворило сеф или на други начин индивидуално издвојило наведена новчана средства, као покретне ствари у погледу којих тврди да има излучно право, већ има само облигационоправно потраживање, које може остваривати тужбом за утврђење у парничном поступку, под условом да му је пријављено потраживање оспорено и решењем стечајног већа упућено на парницу.“ – Из решења Вишег трговинског суда у Београду Пж 8567/03 од 15. 1. 2004, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/22056>, 22. 3. 2024.

а не на новцу, или на новчаним потраживањима, јер су у питању облигациона, а не стварна права.³⁶

Излучни поверилац тражи излучење из стечајне масе и повраћај неке индивидуалне одређене ствари, над којом би своје власништво могао заштитити тужбом *rei vindicatio*.³⁷ Дакле, излучно право је стварно право – право својине на индивидуално одређеној ствари, па право излучног повериоца да тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе одговара својинској – реивиндикационој тужби из чл. 37 Закона о основама својинскоправних односа,³⁸ у коме је прописано да власник може тужбом захтевати од држаоца повраћај индивидуално одређене ствари, да мора доказати да на ствари чији повраћај тражи има право својине, као и да се ствар налази у фактичкој власти туженог, те да право на подношење тужбе не застарева. Кроз излучно право остварује се право следовања, као једно од основних обележја стварног права³⁹, што је последица његовог апсолутног дејства (*erga omnes*). „Право следовања се састоји у томе што ималац стварног права може ово вршити против сваког трећег у чијим се рукама ствар нађе, било бесправно, било неком правном основу (осим ако трећи ствар држи по неком јачем основу, односно ако на страни трећег постоје нарочите квалификаторне околности).“⁴⁰

Према томе, излучно право је стварно право, тј. право својине и установљено је у корист власника ствари које не припадају дужнику, али се налазе код дужника по неком дугом основу (закуп, лизинг, послуга, остава и сл) или без ваљаног правног основа.⁴¹ Садржину овог права представља захтев за издвајање (излучење) одређене ствари из стечајне масе: „Излучна права су права на основу којих њихови титулари, траже излучење, изузимање одређених ствари из државине стечајног дужника, јер нема на њима право власништва, чиме се издвајају из стечајне масе.“⁴²

Излучна права остају на снази кад год је стечај отворен, дакле и ако се стечајни поступак не спроведи, већ се закључује без одлагања, због тога што је утврђено да се имовином дужника не би могли покрити ни трошкови стечајног поступка или зато што је његова имовина незнатне вредности.⁴³ Такође, кад се дужник прода као правно лице и због тога дође до обуставе стечајног поступка, излучна права која су била пуноважна у тренутку отварања стечаја, остају на снази.

³⁶ Јанковец, И., *Привредно право*, Београд, 1999, стр. 224.

³⁷ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 402.

³⁸ Сл. лист СФРЈ, бр. 6/80, 36/90, Сл. лист СРЈ, бр. 29/96, Сл. гласник РС, бр. 115/2005 (Даље у тексту и фуснотама: ЗОСПО)

³⁹ Козар, В., Алексић, Н., *Коментар Закона о стечају ...*, стр. 120.

⁴⁰ Станковић, О., Орлић, М., *нав. дело*, стр. 3.

⁴¹ Врховшек, В., Козар, В., *Излучна тужба против стечајног дужника...*, стр. 148.

⁴² Гуцуња, Ј., *Правно регулисање дужничко-поверилачких односа у случају престанка организација удруженог рада*, докторска дисертација, Нови Сад, 1980, стр. 386.

⁴³ ЗС, чл. 13. ст. 2

У складу са поставкама правне науке, судска пракса је излучно право оквалификовала као стварно право, правећи јасну разлику у односу на облигациона права. По становишту праксе, отварање стечајног поступка не утиче на право на издвајања ствари која не припадају дужнику (излучно право). Излучно право је стварно право, па излучни поверилац може поставити само стварноправни, а не и облигационоправни захтев. У конкретном спору, „пресудом привредног суда утврђено је да је тужилац стекао излучно право ... Врховни суд је нашао да је ревизија туженог основана. Из садржине уговора странака ... произлази да тужилац као поверилац није стекао стварно право... Према томе, тужилац нема право на стварноправни захтев према туженом, већ на облигационоправни захтев, а у складу са закљученим уговором. Због тога у изнетој ситуацији, тужилац не може стећи статус излучног повериоца и не може по том основу тражити излучење ствари из имовине дужника поравнања, већ он дели судбину осталих повериоца у погледу намирења новчаног износа према туженом оствареног у заједничкој производњи..., све како то основано и тужени истиче у ревизији. Дакле, излучно право је стварно право, па излучни поверилац може поставити само стварноправни, а не и облигационоправни захтев. За разлику од излучног повериоца, различни поверилац може поставити облигационоправни захтев под одређеним условима.“⁴⁴

Једино излучни повериоци могу у пријави тражити предају ствари које не припадају дужнику већ њима, али у том случају ради се о стварноправном захтеву а не о облигационоправном потраживању.⁴⁵

Основно обележје излучног права, као стварног права, садржи и важећи стечајни закон, у коме је излучни поверилац дефинисан као лице које, на основу свог стварног или личног права, има право да тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе.⁴⁶ Излучни поверилац није стечајни поверилац и зато се излучно право излучног повериоца утврђује и процењује према правилима, које врше за остваривање тих права изван стечаја.⁴⁷ Законодавац је омогућио излучном повериоцу право на остваривање излучног права у другим судским поступцима⁴⁸, прописујући да излучни повериоци могу своје потраживање остваривати у свим судским и другим поступцима⁴⁹, дакле пре

---

⁴⁴ Из пресуде Врховног суда Србије, Прев 25/97 од 12. 3. 1997, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/4452>, 25. 3. 2024.

⁴⁵ Одговор утврђен на седници Одељења за привредне спорове Вишег привредног суда у Београду б. 10. 1999, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/4484>, 25. 3. 2024.

⁴⁶ ЗС, чл. 50.

⁴⁷ Велимировић, М., *Стечајно право*, Нови Сад, 2004, стр. 49.

⁴⁸ Велимировић, М., *Престанак организација удруженог рада*, Нови Сад, 1977, стр. 196.

⁴⁹ ЗС, чл. 80 ст. 3.

свега у парничном поступку, али и у управном поступку пред надлежним управним органом, нпр. када је у питању царинско складиштење робе.⁵⁰

Ствар на коју се односи излучно право не улази у стечајну масу. „Излучни поверилац остварује своје право по општим принципима. Стечајни поступак не производи дејства у погледу излучних захтева. Због тога, излучни поверилац остварује своје право као да стечај није отворен.“⁵¹ Привилегован положај излучних поверилаца који се огледа у могућности њиховог намирења у свим судским поступцима, укључујући стечајни поступак, произлази из специфичне правне природе њихових субјективних права.⁵²

Дакле, предмет излучног захтева „је одређена ствар или право које се у моменту отварања стечајног поступка затекло код стечајног дужника. Та ствар или право не припада стечајном дужнику, јер је њихов власник излучни поверилац, који има стварноправни захтев да му се они врате.“⁵³

До сличних закључака о праву на излучење ствари из стечајне масе као стварном праву и о правним последицама њиховог неовлашћеног отуђења, дошла је и судска пракса. Према ставу праксе, „у ситуацији када се код стечајног дужника не налазе ствари на које излучним правом претендује поверилац, тада се то његово право не може признати нити утврдити, јер се из стечајне масе могу излучити само оне ствари које постоје и које се налазе у имовини стечајног дужника. ...За одлучивање о овом делу тужбеног захтева уопште није од значаја чињеница што тужени није смео да располаже робом тужиоца и да је отуђи. За такве правне и фактичке радње предвиђене су санкције за одговорна лица која су тужиочеву имовину отуђила и са њоме незаконито располагала. Ове недозвољене и незаконите радње одговорних лица код дужника као правног лица не могу представљати правни основ за признавање излучног права на стварима – роби које нема.“⁵⁴ Ако је ствар на којој постоји излучно право стечајни дужник неовлашћено отуђио, тада се излучно право преображава у облигационо право на накнаду штете, односно накнаду тржишне вредности те ствари у смислу чл. 102 ст. 2 и 3 ЗС⁵⁵, које титулар права остварује као стечајни поверилац у оквиру трећег исплатног реда, дакле сразмерно висини расположивих средстава за намирење, или

⁵⁰ Царински закон, Сл. гласник РС, бр. 95/2018, 91/2019 (други закон), 144/2020, 118/2021, 138/2022, чл. 205–207.

⁵¹ Миленовић, Д., *Излучна и разлучна ...*, стр. 635.

⁵² Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 426.

⁵³ Дукић Мијатовић, М., Мирковић, П., *Преглед законских процедура стечајних закона у региону у поступку остваривања права излучних и разлучних поверилаца*, Зборник радова: Правнички дани, Нови Сад, 2011, стр. 95.

⁵⁴ Из пресуде Вишег трговинског суда у Београду, Пж 4333/02 од 14. 10. 2002, Судска пракса трговинских судова, бр. 4/2002, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/18032>, 27. 3. 2024.

⁵⁵ Козар, В., Почуча, М., *Последице неовлашћеног отуђења предмета излучног права по Закону о стечају*, Право – теорија и пракса, бр. 10–12/2013, стр. 25.

наплаћује у целости као обавезу стечајне масе⁵⁶, у зависности да ли је до отуђења дошло пре или после покретања, односно отварања стечајног поступка.

4.1. Излучно право продавца у случају продаје са задржавањем права својине (*pactum reservati dominii*)

Правни основ излучног права је углавном стварно правног карактера, базиран на праву својине, али оно припада и продавцу из купопродајног уговора са задржавањем права својине (*pactum reservati dominii*), јер је дужник стекао купљену ствар у државину, али не и својину.⁵⁷ Право својине купац стиче исплатом целокупног износа купопродајне цене.⁵⁸ Међутим, и у овом случају излучни поверилац (продавац) излучни захтев заснива на праву својине, које није прешло на купца, над којим је, након закључења уговора отворен стечајни поступак, ако није исплатио цену у потпуности.

„Купац је у повољном положају јер га продавац кредитира до исплате цене, а чињеница да има државину на ствари омогућава му њену употребу и прибирање плодова, што му олакшава исплату дуга. Продавац у оваквом уговору и поред предаје ствари купцу и даље остаје њен власник док му купац у потпуности не исплати купопродајну цену, а задржано право својине служи му као обезбеђење. Купац као држалац нема право да располаже са ствари, нити се његови повериоци могу намирити из те ствари јер купац још није постао власник.“⁵⁹

Према чл. 540 ст. 2 Закона о облигационим односима⁶⁰ задржавање права својине производи дејство према купчевим повериоцима само ако је сачињено у облику јавно оверене исправе, пре купчевог стечаја или пре пленидбе ствари, дакле пре отварања стечајног поступка или пре него што је почело спровођење индивидуалног извршења на покретним стварима пописом и проценом по одредбама чл. 219 ст. 1 ЗИО.

Дакле, да би *pactum reservati dominii* имао дејство према купчевим повериоцима, таква „посебна одредба уговора“, а што, се по природи ствари, односи и на уговор о продаји у целини (јер се у погледу форме не може издвојити само једна клаузула), мора бити сачињен у одговарајућој форми

---

⁵⁶ Божић, В., Козар, В., *Казненоправна и грађанскоправна одговорност за стечај и штету у вези располагања с имовином*, Зборник радова: Накнада штете и осигурање – Савремени изазови, Београд, 2016, стр. 232.

⁵⁷ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 404.

⁵⁸ ЗОО, чл. 540.

⁵⁹ Попов, Д., *Предаја ствари као начин стицања (modus acquirendi) стварних права*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 1/2012, стр. 176.

⁶⁰ Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. гласник РС, бр. 18/2020 (Даље у тексту и фуснотама: ЗОО).

„јавно оверене исправе“. За испуњеност услова форме довољна је овера потписа, дакле да је утврђен идентитет потписника који су уговор својеручно потписали у присуству јавног бележника. „Оверавањем потписа јавни бележник потврђује да је подносилац исправе, чији је идентитет претходно утврдио, у његовом присуству својеручно потписао поднету исправу, односно да је потпис који се већ налази на поднетој исправи признао за свој“.⁶¹ Међутим, не могу се искључити ни другачија тумачења цитиране одредбе о форми задржавања права својине. Стога, нарочито када су у питању покретне ствари велике вредности, на којима продавац задржава право својине до потпуне исплате цене, правна сигурност се обезбеђује солемницазијом⁶² уговора или његовим закључењем у форми јавнобележничког записа. Правни послови који имају облик јавнобележничког записа и садржина јавнобележничког записа уређени су у чл. 82 и 84 ЗЈБ.

Шта више, уколико је уговор о продаји са одредбом о задржавању права својине закључен у облику јавнобележничког записа, тада продавац може избећи покретање и вођење парничног поступка подношењем излучне тужбе против купца, над којим је отворен стечајни поступак, са захтевом за предају ствари, ако је у тај уговор унета и специјална клаузула из чл. 85 ст. 1 ЗЈБ о извршности јавнобележничког записа, на основу које може непосредно спровести принудно извршење, а која мора да испуњава прописане услове. „Јавнобележнички запис је извршна исправа ако је у њему утврђена одређена обавеза на чинидбу о којој се странке могу споразумети и ако садржи изричиту изјаву обавезаног лица о томе да се на основу те исправе може, ради остварења дуговане чинидбе, по доспелости обавезе непосредно спровести принудно извршење. Ако принудно извршење не спроводи суд, јавнобележнички запис мора имати и друге посебне елементе предвиђене законом.“⁶³ Исто дејство као јавнобележнички запис има јавнобележнички записник и приватна исправа солемнизована од јавног бележника, ако испуњава наведене услове.⁶⁴

На овај начин, продавац, односно будући излучни поверилац у случају купчевог стечаја, може стећи извршну исправу, без потребе да исходује кондемпнаторну пресуду подношењем излучне тужбе у парничном поступку, што је у складу и са општом одредбом из чл. 41 ст. 1 тач. 6. ЗИО у коме је прописано да су извршне исправе и јавнобележничке исправе које имају снагу извршне исправе.

---

⁶¹ Закон о оверавању потписа, рукописа и преписа, Сл. гласник РС, бр. 93/2014, 22/2015, 87/2018, чл. 5. ст. 1.

⁶² „Јавни бележник потврђује (солемнизује) приватну исправу када је то законом одређено“ – Закон о јавном бележништву, Сл. гласник РС, бр. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014, 93/2014, 121/2014, 6/2015, 106/2015, чл. 93 ст. 1. (Даље у тексту и фуснотама: ЗЈБ).

⁶³ ЗЈБ, чл. 85 ст. 1.

⁶⁴ ЗЈБ, чл. 85 ст. 5.

У сваком случају, форма посебне одредбе о задржавању права својине није услов пуноважности уговора о продаји, а ни клаузуле *pactum reservati dominii* када су у питању односи између продавца и купца, за које важи опште правило о релативном дејству уговора из чл. 148 ЗОО. Међутим, да би ова уговорна одредба дејствовала према трећим лицима – према купчевим повериоцима, који покушавају да се колективно намире из целокупне имовине стечајног дужника или, пре отварања стечајног поступка, у поступку индивидуалног извршења које се спроводи пописом и проценом ствари, продајом ствари и намирењем извршног повериоца из продајне цене⁶⁵, она мора бити сачињена у прописаној форми јавно оверене исправе, пре купчевог стечаја или пре пленидбе ствари у извршном поступку.

Када је у питању купчев стечај, постоји јасно правило, према коме правне последице отварања стечајног поступка наступају „даном објављивања огласа о отварању поступка на огласној табли суда“⁶⁶, који се, по правилу, поклапа са доношењем судске одлуке, што значи на основу првостепеног – неправноснажног решења о отварању стечајног поступка.⁶⁷ Дакле, све правне последице стечаја, укључујући и тренутак када продавац губи могућност да у форми јавно оверене исправе уговори клаузулу *pactum reservati dominii*, наступају даном објављивања огласа, односно „отварањем стечајног поступка над купцем, а не покретањем поступка подношењем иницијалног акта – предлога овлашћеног предлагача.“⁶⁸

С друге стране, када је у питању правилно тумачење формулације „пре пленидбе ствари“ из чл. чл. 540 ст. 2 ЗОО, морају се узети у обзир одредбе о спровођењу извршења на покретним стварима из ЗИО, који у чл. 219 ст. 1. прописује да се извршење новчаног потраживања на покретним стварима спроводи у неколико фаза, и то пописом и проценом ствари, продајом ствари и намирењем извршног повериоца из продајне цене, са крајњим циљем да се извршни поверилац најповољније намири, а ако има више извршних поверилаца, да се наплата изврши одређеним редоследом, који закон утврђује.⁶⁹ С обзиром да купцу почетак спровођења извршења не може остати непознат, то значи да га пописивање ствари чини несавесним, па овера исправе у којој је садржана посебна одредба о задржавању права својине у корист продавца, не би имала дејства према купчевим повериоцима, што значи да

---

⁶⁵ ЗИО, чл. 219 ст. 1.

⁶⁶ ЗС, чл. 73. ст. 1.

⁶⁷ Козар, В., Алексић, Н., *Коментар Закона о стечају ...*, стр. 171.

⁶⁸ Козар, В., Алексић, Н., *Последице отварања стечајног поступка у српском процесном праву*, Право и привреда, бр. 2/2020, стр. 84; Мараш, И., Козар, В., *Заштита права обезбеђених поверилаца у поступку продаје имовине стечајног дужника*, Економика предузећа, бр. 5–6/2021, стр. 370.

⁶⁹ Козар, В., Лазаревић, Д., *Коментар Закона о извршењу и обезбеђењу са новелама из 2019. године, судском праксом и регистром појмова*, Београд, 2019, стр. 490.

продавац не би са успехом могао да поднесе излучну тужбу, уколико је отпочело спровођење извршења у поступку који је покренуо купчев поверилац. Стога, за спречавање дејства клаузуле *pactum reservati dominii* према купчевим повериоцима није неопходно да је извршни поверилац стекао „судско“ заложно право на пописаној ствари у смислу чл. 228 ст. 1 ЗИО, у коме је прописано да извршни поверилац стиче заложно право на пописаној ствари у тренутку уписа заложног права у Регистар залогe, када стиче и право на намирење на покретној ствари.

У случају успеха у парници по тужби ради утврђења да је извршење на предмету недозвољено (чл. 111 ЗИО), суд ће утврдити недозвољеност извршења на предмету, на коме тужилац (продавац) има неко право које спречава извршење (право својине).⁷⁰ У судској пракси заузет је став о процесним претпоставкама у погледу дозвољености и благовремености тужбе за утврђивање недозвољености извршења из чл. 111 ЗИО: „...За покретање парничног поступка тужбом за утврђење недозвољености извршења потребно да се испуне следећи услови: 1) да је треће лице које тврди да на предмету извршења има неко право које спречава извршење поднело приговор јавном извршитељу којим захтева да се извршење утврди недозвољеним на том предмету, 2) да постоји правноснажно решење о одбијању приговора и 3) да се тужба поднесе у оквиру рока од 30 дана од дана пријема правноснажног решења о одбијању приговора (који рок је преклузиван)... Следи да се тужба за утврђивање недозвољености извршења на одређеном предмету извршења не може поднети пре него што је правноснажно одлучено о приговору трећег лица.“⁷¹

4.2. Actio Publiciana као излучна тужба

Излучна тужба може бити и тужба претпостављеног власника (Публицијанска тужба) из чл. 41 ЗОСПО, у коме је прописано да: „Лице које је прибавило индивидуално одређену ствар по правном основу и на законит начин, а није знало и није могло знати да није постало власник (претпостављени власник), има право да захтева њен повраћај и од савесног држаоца код кога се та ствар налази без правног основа или по слабијем правном основу. Када се два лица сматрају претпостављеним власницима исте ствари, јачи правни основ има лице које је ствар стекло теретно у односу на лице које је ствар стекло бестеретно. Ако су правни основи ових лица исте јачине, првенство има лице код кога се ствар налази. Право на подношење

⁷⁰ Врховшек, М., Козар, В., *Опозициона и излучна тужба и ...*, стр. 61.

⁷¹ Одговор на питање утврђен на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 16, 17, 20. и 30. 11. 2017, *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 3/2017, стр. 145.

тужбе из става 1. овог члана не застарева. " *Actio Publiciana* је тужба за повраћај ствари коју подиже бивши узупациони држалац против садашњег држаоца.⁷²

Према дефиницији из судске праксе: „Публицијанска тужба (*actio Publiciana* – тужба претпостављеног власника) даје право квалификованом држаоцу, који је изгубио државину ствари, да тражи предају ствари од држаоца који је у праву на државину слабији...За ову тужбу је потребно да тужилац, који је изгубио државину ствари, докаже да је квалификовани држалац те ствари (да наведе правни основ за стицање ствари), да се ствар налази код туженог и њен идентитет. За ову тужбу важе сви услови као код *rei vindicatione* тужбе, с тим што се доказује уместо права својине јаче право на државину, па се ствар додељује оном држаоцу са јачим правом на државину.“⁷³ Дакле, тужилац се позива на своју државину подобну за редован одржај, при чему мора доказати да је државина законита док се савесност претпоставља те је не мора доказивати (тужени ту законску претпоставку може обарати).⁷⁴ Државина мора да има одређене квалитете (узупациона државина), што значи да је законита, својинска, савесна и права.⁷⁵

5. Излучни захтев за негативну чинидбу на основу права индустријске својине или других личних права

У правној литератури постоји схватање према коме предмет излучног права могу бити ствари или права⁷⁶, иако излучно право најчешће постоји на стварима.⁷⁷

Предмет излучења могу бити различита имовинска права, која не припадају стечајном дужнику, али која он фактички експлоатише, па предмет излучења могу бити и права индустријске својине⁷⁸ или ауторско право. Проналазак се штити патентом или малим патентом.⁷⁹ Патент је право, а проналазак је предмет тога права.⁸⁰ Под проналаском се подразумева „привредно применљиво интелектуално добро које има инвентивни ниво, а састоји се у упутству о нужним и довољним условима који, силом природног

---

⁷² Станковић, О., Орлић, М., *нав. дело*, стр. 210.

⁷³ Из пресуде Апелационог суда у Новом Саду, Гж 2393/2016 од 28.09.2016, доступно на адреси: <http://bilten.osns.rs/presuda/sentenca?url=publicijanska-tuzba>, 23.02.2024.

⁷⁴ Станковић, О., Орлић, М., *нав. дело*, стр. 210.

⁷⁵ Попов, Д., *Квалификована државина у функцији стицања права својине одржајем*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 1/2011, стр. 109.

⁷⁶ Дика, М., *Инсолвенцијско право*, Правни факултет, Загреб, 1998, стр. 29.

⁷⁷ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 402.

⁷⁸ Ераковић, А., *Излучна и разлучна права у стечају*, Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци, бр. 1/2003, стр. 641.

⁷⁹ Закон о патентима, Сл. гласник РС, бр. 99/2011, 113/2017 (други пропис), 95/2018, 66/2019, 123/2021, чл. 1 ст. 2.

⁸⁰ Варга, С., *Право индустријске својине*, Нови Сад, 2007, стр. 57

каузалитета, непосредно производе такву последицу у материјалном свету да се то сматра новим решењем техничког проблема.⁸¹ Жиг је право којим се штити знак који у промету служи за разликовање робе, односно услуга једног физичког или правног лица од исте или сличне робе, односно услуга другог физичког или правног лица.⁸² Ауторско право обухвата права аутора књижевних, научних, стручних и уметничких дела.⁸³

Стога, када су у питању лична права из чл. 50. ст. 1. ЗС, следи закључак да се излучни захтев односи на права ауторства (ауторско право, право индустријске својине – патент⁸⁴, жиг и сл), иако права ауторства немају за предмет „ствар“ у физичком облику, већ одређене интелектуалне творевине. Нпр. сагласно чл. 686. ЗОО уговором о лиценци стечајном дужнику могло је да буде уступљено право искоришћавања проналаска, техничког знања и искуства, жига, узорка или модела, уз одређену накнаду. Овај уговор давалац лиценце може да раскине у случају стечаја стицаоца лиценце, на основу чл. 711. ст. 3. ЗОО. Следствено томе, давалац лиценце би, пошто простом изјавом раскине уговор о лиценци због стечаја стицаоца лиценце, неком врстом излучног захтева могао да тражи да стечајни дужник престане да користи одређени проналазак или жиг, који је искоришћавао на основу тога уговора, а у случају спора и да поднесе излучну тужбу, која би садржала кондемпнаторни захтев за негативну чинидбу – да се тужени уздржи од коришћења одређеног права индустријске својине, односно да се туженом забрани његово даље коришћење.⁸⁵

Право даваоца лиценце да раскине уговор у случају стечаја стицаоца лиценце из чл. 711. ст. 3. ЗОО у делимичној је колизији са одредбама из чл. 94. ЗС о праву стечајног управника на избор у случају двостранотеретног уговора, што представља једну од последица отварања стечајног поступка на правне послове. „Ако стечајни дужник и његов сауговорач до отварања стечајног поступка нису у целости или делимично извршили двостранотеретни уговор који су закључили, стечајни управник може, уместо стечајног дужника, испунити уговор и тражити испуњење од друге стране.“⁸⁶ Наведене одредбе примењују се на све двостранотеретне уговоре, осим ако је ЗС за одређене уговоре другачије прописано.⁸⁷ ЗС је пропис који је касније донет, па дерогира одредбе ЗОО, као ранијег прописа у мери у којој се разликују. Реч је о примени правила да потоњи закон укида претходни (лат. *Lex posterior derogat priori*),

⁸¹ Марковић, С., Поповић, Д., *Право интелектуалне својине*, Београд, 2015, стр. 98.

⁸² Закон о жиговима, Сл. гласник РС, бр. 6/2020, чл. 1 ст. 2.

⁸³ Закон о ауторском и сродним правима, Сл. гласник РС, бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 (Одлука Уставног суда), 66/2019, чл. 1.

⁸⁴ Миленовић, Д., *Правне последице...*, стр. 180.

⁸⁵ Врховшек, В., Козар, В., *Излучна тужба против стечајног дужника...*, стр. 150.

⁸⁶ ЗС, чл. 94. ст. 1.

⁸⁷ ЗС, чл. 94 ст. 5.

које у римској правној традицији одражава опште правно начело, према коме касније донети правни акт односно правна норма, укида правни акт односно норму донесену раније ако имају исту правну снагу и регулишу исти садржај.

Међутим, наведена правна последица отварања стечајног поступка не односи се на двостранотеретне уговоре који су у целости извршени пре дана објављивања огласа о отварању поступка на огласној табли суда. Такав закључак у правној науци објашњава се тиме да „у тренутку отварања стечајног поступка извршени двостранообавезни уговори не представљају ни право ни обавезу за стечајну масу“.⁸⁸ Због тога правне последице отварања стечајног поступка не утичу на ове правне послове,⁸⁹ „јер су они настали и престали пре дана отварања стечајног поступка“.⁹⁰

Када је реч о трајном дуговинском односу, који постоји на основу уговора са узастопним обавезама, када је уговором о лиценци предвиђено сукцесивно плаћање накнаде, у одређеним временским размацама (месечно, годишње и сл), тада би се применило цитирано правило о праву стечајног управника на избор – да ли ће испунити уговор и тражити испуњење од друге стране (даваоца лиценце) или ће, пак у току стечајног поступка престане да га извршава. Јер, наставак коришћења неког проналаска заштићеног патентом или жига, може бити од кључног значаја за реорганизацију и наставак пословања стечајног дужника, односно за продају стечајног дужника као правног лица. Поред тога, такав уговор о лиценци има сличност за закупом (својеврстан „закуп“ права индустријске својине), па би се могла применити правило из чл. 99 ст. 1 ЗС да „закуп непокретности не престаје отварањем стечајног поступка.“ Јер, и давалац лиценце своју обавезу на неки начин испуњава сукцесивно, с обзиром да је реч о трајном дуговинском односу, тако што сваког дана, месеца или године током трајања уговореног периода, омогућава стицаоцу лиценце право коришћења жига или патента, односно економско искоришћавање предмета заштите (заштићеног проналаска, знака разликовања одређене робе, односно услуга).

С друге стране, ако би се такав уговор оквалификовао као „једнострано неизвршени двостранообавезни уговор“ у коме је саговорач стечајног дужника „извршио уговорну обавезу у целости“, а стечајни дужник није у целости платио накнаду, тада према мишљењу правне науке „не постоји право избора стечајног управника у вези са двостранообавезним уговорима извршеним од стране саговорача, јер би евентуално прихватање таквог

---

⁸⁸ Радовић, В., *Дилеме у вези са појмом неизвршених двостранообавезних уговора у стечају*, Право и привреда, бр. 5–8/2009, стр. 413.

⁸⁹ Гуцуња, Ј., *нав. дисертација*, стр. 268; Станковић, Г., Петрушић, Н., *Стечајно процесно право*, Београд, 2006, стр. 135–136; Јовановић – Zattila, М., Чоловић, Б., *нав. дело*, стр. 82; Föerste, U., *Insolvenzrecht*, München, 2008, s. 108.

⁹⁰ Вучетић, В., *Коментар Закона о санацији и престанку организација удруженог рада*, Загреб, 1981, стр. 173.

уговора нарушило принцип равноправности и једнаког третмана стечајних поверилаца, а евентуално одбијање не би променило правни положај друге уговорне стране⁹¹. Јер, на тај начин потраживање сауговорача би се из непривилегованог, трећег исплатног реда претворило у потраживање које се наплаћује пре свих осталих стечајних поверилаца. „Прихватањем уговора потраживање друге уговорне стране постаје обавеза стечајне масе, те би требало да намирује одмах након трошкова стечајног поступка, а пре поверилаца првог исплатног реда.“⁹²

6. Излучна права поверилаца из облигационих уговора на предају индивидуално одређене ствари

Индивидуално одређене ствари, тачније њихова предаја, могу бити предмет и облигационих права, односно потраживања. Насупрот стварном праву које своме титулару омогућава непосредно присвајање (без посредника) потенцијалних користи које представља ствар, „потраживање представља моћ да се захтева нека престација од одређеног лица, његова корист долази до изражаја тек посредством дужника.“⁹³ Поставља се питање да ли се право излучног повериоца да тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе заснива искључиво на његовом стварном праву, или то може бити и облигационо право које се односи на предају индивидуално одређене ствари, на којој стечајни дужник нема право својине. Закон о стечају то не регулише, па се одговор зависи од тумачења других прописа и начела грађанског права.

У науци постоје мишљења да су излучни повериоци лица, којима припада неко стварно или облигационо право, на основу којег могу захтевати да се одређене ствари, које нису средства дужника, издвоје из стечајне масе.⁹⁴ У правној литератури такви захтеви се називају „облигационоправни (лични) захтеви“.⁹⁵

Као пример излучног повериоца чији је захтев заснован на облигационом праву, може се навести закуподавац, који је стечајном дужнику предао туђу покретну или непокретну ствар у закуп, па након отварања стечаја и престанка закупа има право да тражи враћање ствари на основу закљученог уговора о закупу и одредаба облигационог права, дакле има тражбено, а не стварно право. У чл. 585 ст. 1 ЗОО прописано је да је закупац дужан чувати закупљену ствар и по престанку закупа вратити је неоштећену. Таква ситуација може настати и код подзакупа.

---

⁹¹ Радовић, В., *Дилеме у вези са појмом ...*, стр. 416.

⁹² *Исто.*, стр. 415.

⁹³ Дерипе, Ж., *Правна природа закупчевог права и разликовање стварних права и права потраживања*, Анали Правног факултета у Београду, бр. 6/1984, стр. 825.

⁹⁴ Чоловић, В., Милијевић, Н., *Стечајни поступак*, Бања Лука, 2004, стр. 58.

⁹⁵ Радовић, В., *Стечајно право – књига прва*, Београд, 2017, стр. 235.

Ако се пође од појма стечајне масе, као имовине стечајног дужника која служи намирењу поверилаца, следи закључак да би из стечајне масе требало да се издвоје индивидуално одређене ствари које су му предате у закуп, на чување, складиштење, оправку и сл., дакле на којима стечајни дужник није стекао право својине. Јер, према чл. 101 ЗС, „стечајна маса је целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током стечајног поступка.“ Правна природа права излучног повериоца може утицати само на активну легитимацију. Стога је прихватљиво тумачење према коме излучни поверилац, не мора бити власник ствари, чије издвајање тражи из стечајне масе, већ то право припада и закуподавцу, оставодавцу из уговора о остави⁹⁶ или уговора о ускладиштењу⁹⁷, наручиоцу из уговора о делу, који је на основу уговора о делу предао неку ствар посленику, нпр. ради поправке и сл. Битно је да друга уговорна страна – стечајни дужник (сауговорач излучног повериоца), није постао власник ствари. Стечајни дужник постаје власник новца или других заменљивих ствари, које му зајмодавац „преда у својину“ на основу уговора о зајму⁹⁸, уговора о депозиту (којим „банка стиче право да располаже депонованим новцем“) ⁹⁹, или другог сличног правног посла.

Стога, уговор на основу кога се ствар налази код стечајног дужника, мора, по својој природи, бити такав, да се не представља основ за пренос права својине на ствари која се предаје, с једне стране, док излучни поверилац не мора бити власник ствари¹⁰⁰ коју предаје, и коју након отварања стечајног поступка потражује, као излучни поверилац. Закупац не мора бити власник ствари коју даје у закуп, јер се овим уговором не преноси право својине, већ право коришћења ствари.

Такође, у уговор о продаји, који јесте основ за пренос права својине, уколико није извршен предајом ствари, не представља основ за купца да од

---

⁹⁶ ЗОО, чл. 712. ст. 1.

⁹⁷ ЗОО, чл. 730. ст. 1.

⁹⁸ ЗОО, чл. 557.

⁹⁹ ЗОО, чл. 1035.

¹⁰⁰ Остата туђе ствари изричито је могућа према одредби из чл. 713. ст. 1. ЗОО. Међутим, ако треће лице тужбом захтева ствар од оставопримца као сопственик, оставопримац је дужан саопштити суду од кога лица је ствар примио, а истовремено обавестити оставодавца о подигнутој тужби (ЗОО, чл. 713. ст. 2). Овде је реч о процесним институтима именована претходника и обавештења трећег лица о парници (Закон о парничном поступку, Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 (Одлука Уставног суда), 74/2013 (Одлука Уставног суда), 55/2014, 87/2018, 18/2020, 10/2023 (други закон), чл. 220 и 221). Именовање претходника (*nominatio auctoris*) се врши што због тога што тужени (закупац, послугопримац, комисионар, шпедитер, превозник, складиштар, чувар ствари) изводи своју државну од претходника (закуподавца, послугодавца, комитента итд.) који је позванији да се од тужбе брани него сам тужени у тој парници. Види: Радованов, А., *нав. дело*, стр. 98.

туженог продавца – стечајног дужника, са успехом потражује ствар излучном тужбом, без обзира што је платио цену пре отварања стечаја.

6.1. Активна легитимација закуподавца заснована на уговору о закупу

Насупрот ставовима, који активну легитимацију закуподавца за наплату закупнине заснивају на његовом праву на употребу ствари¹⁰¹, у судској пракси, када је у питању обавеза враћања ствари, преовладава став да сама чињеница да је закључио уговор о закупу чини га активно легитимисаним да тражи испуњење и уговорне обавезе враћања закупљене ствари по престанку истог уговора. Према томе, закуподавац је активно легитимисан да, по истеку закупа, тражи од закупца враћање ствари дате у закуп, без обзира да ли је истовремено и њен власник. Овај став заснива се на следећем образложењу: „...по захтеву за повраћај ствари дате у закуп активну легитимацију има закуподавац, као учесник облигационоправног односа – уговора о закупу, по коме је ствар и дата у закуп. Због тога закуподавац не мора нужно бити и власник ствари која је дата у закуп, а сама чињеница да је закључио уговор о закупу чини га активно легитимисаним да тражи испуњење и уговорне обавезе враћања закупљене ствари по престанку истог уговора. Власништво на ствари, при том, не утиче на његову активну легитимацију за испуњење обавеза по основу уговора о закупу.“¹⁰²

Једна од основних уговорних обавеза закупца је да по престанку закупа врати закупљену пословну просторију закуподавцу.¹⁰³ То значи да у евентуалном спору, купац не може свој приговор недостатка активне легитимације успешно заснивати на чињеници да закуподавац није власник закупљене пословне просторије, јер његова обавеза да је по престанку закупа врати другој уговорној страни произилази из уговора о закупу, а не из права својине. Питање власништва је ствар односа закуподавца са трећим лицем – власником ствари, са којим купац није уговорном односу.¹⁰⁴ Изложено схватање је последица је релативног дејства уговора који ствара права и обавезе само за уговорне стране.¹⁰⁵ Стога, закуподавац може издати у закуп и ствар (пословну просторију) која није у његовој својини, већ у својини трећег лица, а купац је на основу уговора у обавези да му је по престанку закупа врати.

¹⁰¹ Из пресуде Привредног апелационог суда Пж 6771/16 од 9. 5. 2018, *Билтен судске праксе привредних судова, бр. 1/2019*, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/56123>, 25. 3. 2024.

¹⁰² Из пресуде Привредног апелационог суда, Пж 2693/2010 од 8. 7. 2010, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/51102>, 26. 2. 2024.

¹⁰³ ЗОО, чл. 585.

¹⁰⁴ Козар, В., *Отказ уговора о закупу пословних просторија*, Правни живот, бр. 10/1996, стр. 459–476.

¹⁰⁵ ЗОО, чл. 148.

Према ставу судске праксе, за отказ уговора о закупу пословног простора релевантно је да је пословни простор туженом издао у закуп правни претходник тужиоца и да тужени по том основу користи исти, па није потребно утврђивати ни доказивати право својине тужиоца на пословном простору, јер се ради о облигационоправном, а не о стварноправном односу. За активну легитимацију закупадавца да откаже уговор о закупу и тужбом тражи иселење закупца, битно је да је тужилац као закупавац закључио уговор о закупу са туженим, те је због тога на основу тог уговора он и легитимисан да отказује даље коришћење спорних пословних просторија туженом, а није битно да ли је тужилац и власник истих, јер се спорни однос има расправити као облигационоправни однос, а не као стварноправни однос за који би било релевантно да ли је тужилац власник спорних пословних просторија.¹⁰⁶ Када је уговор о закупу закључен на неодређено време, закупавац је у смислу чл. 597 ЗОО овлашћен да откаже уговор о закупу, па за одлуку о тужбеном захтеву за иселење закупца из пословне просторије и активну легитимацију закупадавца нису од утицаја својинска права на пословном простору.¹⁰⁷

6.2. Излучна права послоодавца, депонента, пошиљаоца, комитента, залогодавца и других поверилаца

Отварање стечајног поступка над закупцем или другим лицем које држи туђу ствар, по основу неког другог правног посла који није основ за пренос права својине, не мења ништа у погледу активне легитимације излучног повериоца „да тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе“. Зато се формулација из чл. 50 ЗС, која излучног повериоца дефинише као „лице које, на основу свог стварног или личног права, има право да тражи да се одређена ствар издвоји из стечајне масе“, мора тумачити на начин да излучно право припада и повериоцима из облигационих уговора, и то као „лично право“ у ширем смислу, дакле, као облигационо право које делује релативно – *inter partes*, у смислу чл. 148. ст. 1. ЗОО према коме уговор ствара права и обавезе за уговорне стране, уз обавезан услов да стечајни дужник није на основу облигационог уговора стекао право својине на ствари.

Став да основ за излучно право није искључиво стварно право, већ то могу бити и облигациона права, па и државина као фактичка власт на ствари, заступљен је и у мишљењима правне науке: „Излучна права имају они повериоци који су на основу неког свог права на ствари, као што је стварно право (право својине) или облигационог права (нпр. право закупа) или на основу

---

¹⁰⁶ Из пресуде Врховног суда Србије, Прев 328/99 од 3. 11. 1999, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/5204>, 25. 3. 2024.

¹⁰⁷ Из пресуде Врховног суда Србије, Прев 545/98 од 8. 10. 1997, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/5183>, 25. 3. 2024.

фактичке власти засноване на ствари (државине) овлашћени да траже издвајање ствари (непокретне или покретне) која не припада стечајном дужнику.¹⁰⁸ „Ако се излучно право темељи на неком облигационом праву, као нпр. праву закупа или праву задржавања (*ius retentionis*), као и ако се излучно право темељи на фактичкој власти на ствари (државини) у којем се случају подноси државинска тужба за предају ствари, важе иста правила за подношење тужбе за предају ствари у државину, као и за подношење својинске тужбе.“¹⁰⁹ Ово мишљење има у виду право закупца да од стечајног дужника излучном тужбом тражи предају ствари, коју овај држи по слабијем правном основу, или без ваљаног правног основа. Нпр. стечајни дужник је подзакупац, коме је купац предао ствар на употребу.¹¹⁰ Но у сваком случају, излучни поверилац у наведеном примеру излучно право не заснива на праву својине.

Правни основ излучног права, поред права својине и стварних права на туђој ствари (*iura in re aliena*), као што је заложно право на ствари која се нашла у државни стечајног дужника, који није власник – залогодавац, јесу и облигациона права која дају овлашћење на предају ствари (нпр. из уговора о послузи, комисиону¹¹¹, превозу, закупу итд).¹¹² Према мишљењу правне науке, када основ излучног права произлази из уговорног односа, значајно је да ни стечајни дужник, нити поверилац нису власници спорне ствари. Услов за постојање излучног права је да поверилац има право из уговора да захтева предају те ствари.¹¹³ “То значи да је излучно право, право налогодавца да тражи од налогопримца, право послугодавца да тражи од послугопримца, право депонента да тражи од депозитара, право пошиљаоца да тражи од превозиоца, право комитента да тражи од комисионара, да им врате ствари које су ушле у стечајну масу у моменту њеног формирања. Правни основ за то је одговарајући важећи уговор.”¹¹⁴ У погледу односа комитента са комисионаром и његовим повериоцима, права која је комисионар стекао за рачун комитента „од свог настанка сматрају се као комитентова права“¹¹⁵, нпр. право својине на стварима које комисионар набавио за његов рачун, из чега произлази право комитента из. чл. 789. ЗОО да захтева њихово излучење из стечајне масе комисионара. С друге стране, када су у питању индивидуално одређене ствари које је комитент предао

¹⁰⁸ Дабетић–Трогрлић, В., *нав. чланак*.

¹⁰⁹ *Исто*.

¹¹⁰ ЗОО, чл. 586.

¹¹¹ Излучна права комитента у случају стечаја комисионара изричито предвиђа чл. 789. ЗОО, прописујући да комитент може захтевати излучење из стечајне масе ствари које је предао комисионару ради продаје за његов рачун, као и ствари које је комисионар набавио за његов рачун. Такође, комитент може захтевати од трећег коме је комисионар предао ствари, да му исплати њихову цену, односно њен још неисплаћени део.

¹¹² Миленовић, Д., *Правне последице ...*, стр. 180.

¹¹³ *Исто*.

¹¹⁴ Велимировић, М., *Стечајно право ...*, стр. 50.

¹¹⁵ Мићовић, М., *Привредно право*, Крагујевац, 2010, стр. 417.

комисионару ради продаје за његов рачун, може се закључити да поред облигационог, комитент има и стварно право, нарочито ако је реч о консигнацији, као врсти продајног комисиона комбинованог са ускладиштењем робе на консигнационом складишту.

„Излучно право у случају стечаја припада и повериоцу, који је као дужник из неког правног посла предао свом повериоцу одређену ствар у залогу, након чега је наступио стечај код заложног повериоца, што се реализује под условом да је намирен дуг за који је залога била средство обезбеђења.“¹¹⁶ Поверичева обавеза враћања примљене ствари залогодавцу, по престанку обезбеђеног потраживања, темељи се на облигационом уговору о залози, која је изричито прописана дефиницијом из чл. 966. ЗОО.

Прихватање супротног става, које би се заснивао на уском тумачењу одредбе из чл. 50 ЗС, довело би до закључка да излучно право и активна легитимација за излучну тужбу припада искључиво власнику ствари, дакле лицу које има право својине на ствари, а не и лицима које по одредбама облигационоправног уговора имају право да од свог сауговорача траже да им се индивидуално одређена ствар преда – врати. Такво уско тумачење довело би до тога да нпр. превозник или шпедитер који је складиштару предао одређене ствари на чување, не би имао излучно право у случају стечаја складиштара, већ би излучну тужбу морао да поднесе власник ствари (пошилалац, налогодавац, под условом да су власници ствари), без о обзира на одредбу из чл. 730. ЗОО којом је прописано да је складиштар у обавези да индивидуално одређену ствар („одређену робу“) чува и преда је на захтев оставодавца или другог овлашћеног лица.

У правној литератури постоји тумачење према коме излучни повериоци право намирења, тумачено у ужем смислу, стичу само у случају када је стечајни дужник неовлашћено отуђио ствар чији су они власници, када стичу право на сразмерно намирење износа који одговара тржишној вредности ствари. Тако је могућност избора на страни излучног повериоца сведена на стечајни поступак, јер њихово право издвајања постоји само док се ствар над којом је ово право установљено налази код стечајног дужника.¹¹⁷

7. Право „излучног намирења“ у корист Дирекције за управљање одузетом имовином у висини вредности имовине проистекле из кривичног дела

У чл. 28 ст. 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела¹¹⁸ прописано је да даном отварања стечајног поступка над правним лицем према коме је донето решење о привременом одузимању имовине из чл. 25 ст.

---

¹¹⁶ Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *нав. дело*, стр. 404.

¹¹⁷ *Исто*, стр. 426.

¹¹⁸ Сл. гласник РС, бр. 32/2013, 94/2016, 35/2019 (Даље у тексту и фуснотама: ЗОИПКД)

2 овог закона¹¹⁹, вредност имовине проистекле из кривичног дела сматра се доспелим износом на коме постоји право излучног намирења у корист Дирекције за управљање одузетом имовином, која на тај начин стиче стварну легитимацију.

Цитираном одредбом посебног закона установљено је *sui generis* „право излучног намирења“ у корист Дирекције за управљање одузетом имовином, у висини вредности имовине проистекле из кривичног дела, које има обележја излучног права, чији је предмет новчано потраживање, које има правну природу обавезе стечајне масе. Јер, обавезе стечајне масе су, поред осталог, и обавезе које су настале неоснованим обогаћењем стечајне масе, укључујући и као последица ништавих правних послова¹²⁰, а што се свакако односи на имовину стечајног дужника проистеклу из кривичног дела, односно на правне послове чијим закључењем је извршено неко кривично дело, у чије биће улази и прибављање противправне имовинске користи, као што је нпр. злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 227 Кривичиног законика¹²¹, односно његов најтежи квалификовани облик који постоји ако вредност прибављене имовинске користи прелази износ од милион и петсто хиљада динара¹²², на који се примењују цитиране специјалне одредбе о одузимању имовине.¹²³ „Дело се сматра довршеним када је наступила последица, тј. када је за себе или другога прибављена корист имовинског карактера или је другоме нанета штета имовинског карактера. Извршилац дела може бити одговорно лице у привредном субјекту, а у погледу кривице потребан је умишљај.“¹²⁴ При томе, према слову закона корист мора бити „противправна“, што значи да би суд у изреци пресуде којом се окривљени оглашавају кривим за ово дело, морао да наведе материјални пропис, тј. правну норму који су окривљени евентуално прекршили приликом предузимања инкриминисаних радњи за које се терете, „а што је од значаја за утврђење постојања противправности као субјективног елемента саизвршилаштва, односно постојања заједничког циља евентуалних

---

¹¹⁹ ЗОИПК, чл. 25 ст. 2 прописује услове за привремено одузимање имовине: Суд решењем одређује привремено одузимање имовине ако су кумулативно испуњени следећи услови: 1) постоје основи сумње да је физичко или правно лице извршило кривично дело из члана 2. овог закона; 2) постоје основи сумње да је имовина власника проистекла из кривичног дела; 3) вредност имовине из тачке 2) овог става прелази износ од милион и петсто хиљада динара; 4) постоје разлози који оправдају потребу за привременим одузимањем (члан 23. став 1).

¹²⁰ ЗС, чл. 104. ст. 1 тач. 3.

¹²¹ Сл. гласник РС, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019 (Даље у тексту и фуснотама: КЗ)

¹²² КЗ, чл. 227 ст. 3.

¹²³ ЗОИПКД, чл. 2. ст. 1 тач. 5.

¹²⁴ Динић, С., *Новине у кривичном законодавству Републике Србије – кривично дело „злоупотреба службеног положаја“ и кривично дело „злоупотреба положаја одговорног лица*, Право – теорија и пракса, бр. 1–3/2014, стр. 61.

саизвршилаца – прибављање противправне имовинске користи¹²⁵ за одређеног субјекта. У противном, „изрека пресуде је неразумљива из разлога што се не наводи ни један материјални пропис, тј. правна норма који су окривљени... евентуално прекршили приликом предузимања инкриминисаних радњи за које се терете у овом кривичном поступку...“¹²⁶

Реч је о посебној мери, какву у последње време прописују и друга савремена законодавства у вези са условима и поступком привременог и трајног одузимања незаконито прибављене имовинске користи, чија суштина се огледа у проналажењу посебних метода улажења у траг незаконито стечене имовине, њеном замрзавању, привременом и трајном одузимању, имајући у виду значај одузимања имовине, односно имовинске користи стечене криминалном делатношћу, као и чињенице да традиционална средства борбе против нових појавних облика криминалитета нису довољна.¹²⁷

Прибављање противправне имовинске користи обухваћено је бићем многих кривичних дела из групе против имовине, против привреде, против безбедности рачунарских података, као и против службене дужности, али се одузимање имовине проистекле из кривичног дела на начин прописан у ЗОИПКД врши само када су у питању дела таксативно набројана у чл. 2 овог закона.

Када су у питању остала кривична дела, на која се не примењује ЗОИПКД, такође је у питању обавеза стечајне масе, а одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом врши се на основу општих правила: У обавезе које су настале неоснованим обогаћењем стечајне масе спадају и обавезе по основу одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом или обавезе које су наложене мером безбедности одузимања предмета. Одговорност правног лица у случају стечаја предвиђена је Законом о одговорности правних лица за кривична дела¹²⁸, који у чл. 9 прописује да: „Правно лице у стечају одговара за кривично дело учињено пре покретања или у току стечајног поступка“. У том случају одговорном правном лицу изриче се одузимање имовинске користи или мера безбедности одузимања предмета. На правна лица сходно се примењују одредбе општег дела КЗ о: основу одузимања имовинске користи (чл. 91), условима и начину одузимања имовинске користи (чл. 92), заштити оштећеног (чл. 93).¹²⁹ Основ одузимања имовинске користи садржан је у општем правилу да: „Нико не може задржати имовинску корист прибављену кривичним делом“. Корист прибављена кривичним делом одузеће

---

¹²⁵ Из решења Апелационог суда у Београду, Кж1-По1 22/23 од 2. 2. 2024, необјављено, из збирке аутора, стр. 7.

¹²⁶ Исто.

¹²⁷ Радуловић, Д., *Одузимање имовинске користи стечене кривичним дјелом у законодавству Црне Горе*, Страни правни живот, бр. 2/2014, стр. 293.

¹²⁸ Сл. гласник РС, бр. 97/2008 (Даље у тексту и фуснотама: ЗОПЛКД)

¹²⁹ ЗОПЛКД, чл. 34.

се, под условима предвиђеним овим закоником и судском одлуком којом је утврђено извршење кривичног дела.¹³⁰ Реч је о специфичној кривичноправној мери, која је истовремено и имовинског карактера и која има за циљ успостављање пређашњег стања пре него што је кривично дело извршено.¹³¹

8. Закључак

Правни основ излучног захтева је право својине или друго стварно право на индивидуално одређеној ствари, која се у тренутку отварања стечаја налази код стечајног дужника, с тим што то може бити и ствар одређена по роду, која се може индивидуализовати, или право индустријске својине (жиг, патент). Такође, основ може бити и облигационо право – потраживање које се односи на предају индивидуално одређене ствари, нпр. обавеза враћања ствари из уговора о закупу, остави, ускладиштењу, комисиону, залози и сл, на којој стечајни дужник нема право својине.

У случају стечаја даваоца лизинга, стечајну масу не чине непокретне ствари које су предмет уговора о лизингу, што значи да корисници лизинга стичу право својине на непокретностима које су предмет лизинга, а тиме и излучно право, уз обавезу плаћања рата лизинг накнаде, у роковима доспећа.

Када су у питању ствари одређене по роду, као што је нпр. новац на рачуну, новац дат на зајам, роба коју продавац није предао купцу, и сл, на таквим стварима не постоји право својине повериоца, па ни излучно право, као стварно право, већ само новчано облигационо потраживање према стечајном дужнику, које се намирају сразмерно расположивим средствима у оквиру трећег исплатног реда.

Излучно право припада и продавцу из купопродајног уговора са задржавањем права својине (*pactum reservati dominii*), јер је дужник стекао купљену ствар у државину, али не и својину. Међутим, и у овом случају продавац излучни захтев заснива на праву својине, које није прешло на купца, над којим је, након закључења уговора отворен стечајни поступак, ако није исплатио цену у потпуности.

Лице које је прибавило индивидуално одређену ствар по правном основу и на законит начин, а није знало и није могло знати да није постало власник (претпостављени власник), има право да Публицијанском тужбом захтева њен повраћај и од стечајног дужника, као савесног држаоца код кога се та ствар налази без правног основа или по слабијем правном основу.

Закуподавац не мора нужно бити и власник ствари која је дата у закуп, а сама чињеница да је закључио уговор о закупу чини га активно легитимисаним да тражи испуњење уговорне обавезе враћања закупљене ствари по престанку уговора.

---

¹³⁰ КЗ, чл. 91.

¹³¹ Радуловић, Д., *Одузимање имовинске користи ...*, стр. 298.

Предмет излучења могу бити и права индустријске својине или ауторско право. Давалац лиценце након раскида уговора о лиценци због стечаја стипендијца лиценце, излучним захтевом може да тражи да стечајни дужник престане да користи одређени проналазак или жиг који је искоришћавао, а у случају спора и да поднесе излучну тужбу, која би садржала кондемпнаторни захтев да се тужени уздржи од коришћења одређеног права индустријске својине, односно да се туженом забрани његово даље коришћење.

Дирекција за управљање одузетом имовином има *sui generis* „право излучног намирења“ у висини вредности имовине проистекле из кривичног дела, чији је предмет новчано потраживање које представља обавезу стечајне масе насталу прибављањем противправне имовинске користи.

*Vladimir Kozar, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary,
University of Business Academy in Novi Sad*

TYPES OF RIGHTS TO SEPARATE RECOVERY IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

Summary

This paper examines the regulations of the Republic of Serbia, the stances of domestic case law, and jurisprudential perspectives regarding the enforcement of the rights to separate recovery by entitled creditors in bankruptcy and litigation proceedings. It places particular emphasis on delineating the various types of rights to separate recovery and the prerequisites for initiating a separate recovery claim against a bankruptcy debtor. After an introductory elucidation on the legal essence of the right to separate recovery and the claim derived from it, which is predominantly a proprietary claim aimed at isolating a specifically identified asset from the bankruptcy estate, the paper delves into the protection of the rights of the seller in cases involving sales with retention of ownership rights. It also explores the claim of the presumed owner (actio Publiciana). Furthermore, the analysis extended to the separate recovery claim for negative performance of an obligation based on industrial property rights or other personal rights. It was determined that the legal basis of such a separate recovery claim primarily lies in absolute rights, such as ownership of assets, which remain with the bankruptcy debtor upon the initiation of bankruptcy proceedings, or in industrial property rights (trademarks, patents). Additionally, it encompasses relative rights – obligation-based entitlements

concerning the transfer of individually identified assets over which the bankruptcy debtor lacks ownership rights. These may include rights of lessors, bailors, depositors, senders, principals, pledgers, and other creditors. It was explained that on the day of the opening of bankruptcy proceedings against a legal entity against whom a decision on temporary confiscation of assets was made in criminal proceedings, a sui generis "right to separate settlement" arises in favor of the Directorate for the Administration of Seized Assets, which has the legal nature of an obligation of the bankruptcy estate.

Key words: *creditor entitled to separate recovery, separate recovery claim, property right, individually identified asset, industrial property right, obligation right, bankruptcy, Actio Publiciana, temporary confiscation of property.*

Литература

- Божић, В., Козар, В., *Казненоправна и грађанскоправна одговорност за стечај и штету у вези располагања с имовином*, Зборник радова: Накнада штете и осигурање – Савремени изазови, Београд, 2016.
- Васиљевић, М., *Пословно право*, Београд, 1997.
- Варга, С., *Право индустријске својине*, Нови Сад, 2007.
- Вучетић, В., *Коментар Закона о санацији и престанку организација удруженог рада*, Загреб, 1981.
- Врховшек, В., Козар, В., *Излучна тужба против стечајног дужника*, Правни живот, бр. 11/2019.
- Врховшек, М., Козар, В., *Опозициона и излучна тужба и предлог новог Закона о извршном поступку*, Правни живот, бр. 3–4/2003.
- Врховшек, М., Козар, В., *Проглашење извршења недопуштеним, опозициона и излучна тужба*, Право и привреда, бр. 5–8/2001.
- Велимировић, М., *Стечајно право*, Нови Сад, 2004.
- Велимировић, М., *Престанак организација удруженог рада*, Нови Сад, 1977.
- Гуцуња, Ј., *Правно регулисање дужничко-поверилачких односа у случају престанка организација удруженог рада*, докторска дисертација, Нови Сад, 1980.
- Дукић Мијатовић, М., *Стечајно право*, Нови Сад, 2010.
- Дукић Мијатовић, М., Козар, В., *Постулати корпоративног стечаја у Републици Србији*, Нови Сад, 2019.
- Дукић Мијатовић, М., Мирковић, П., *Преглед законских процедура стечајних закона у региону у поступку остваривања права излучних и разлучних поверилаца*, Зборник радова: Правнички дани, Нови Сад, 2011.
- Дика, М., *Инсолвенцијско право*, Загреб, 1998.

- Дерипе, Ж., *Правна природа закупчевог права и разликовање стварних права и права потраживања*, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 6/1984.
- Динић, С., *Новине у кривичном законодавству Републике Србије – кривично дело „злоупотреба службеног положаја“ и кривично дело „злоупотреба положаја одговорног лица*, *Право – теорија и пракса*, бр. 1–3/2014.
- Дабетић–Трогрлић, В., *Тужбе из стечајног поступка*, *Билтен Привредног суда у Београду*, бр. 1/2015, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/44474>, 25. 3. 2024.
- Ераковић, А., *Излучна и разлучна права у стечају*, *Зборник Правног факултета Свеучилишта у Риједи*, бр. 1/2003.
- Јанковец, И., *Привредно право*, Београд, 1999.
- Јовановић – Zattila, М., Чоловић, Б., *Стечајно право*, Београд, 2007.
- Козар, В., Алексић, Н., *Мере обезбеђења и „мораторијум“ у претходном стечајном поступку*, *Право и привреда*, бр. 4–6/2018.
- Козар, В., Алексић, Н., *Коментар Закона о стечају са новелама из 2017. године и судском праксом*, Београд, 2018.
- Козар, В., Алексић, Н., *Последице отварања стечајног поступка у српском процесном праву*, *Право и привреда*, бр. 2/2020.
- Козар, В., Почуча, М., *Последице неовлашћеног отуђења предмета излучног права по Закону о стечају*, *Право – теорија и пракса*, бр. 10–12/2013.
- Козар, В., Лазаревић, Д., *Коментар Закона о извршењу и обезбеђењу са новелама из 2019. године, судском праксом и регистром појмова*, Београд, 2019.
- Козар, В., *Отказ уговора о закупу пословних просторија*, *Правни живот*, бр. 10/1996.
- Лазаревић, А., *Основи извршног поступка са стечајним поступком и принудном ликвидацијом предузећа*, Скопље, 1956.
- Мараш, И., Козар, В., *Заштита права обезбеђених поверилаца у поступку продаје имовине стечајног дужника*, *Економика предузећа*, бр. 5–6/2021.
- Марковић, С., Поповић, Д., *Право интелектуалне својине*, Београд, 2015.
- Мићковић, М., *Привредно право*, Крагујевац, 2010.
- Миленовић, Д., *Правне последице отварања стечајног поступка*, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 30/1990.
- Миленовић, Д., *Излучна и разлучна права према предлогу Закона о стечају*, *Право и привреда*, бр. 5–8/2004.
- Познић Б., *Грађанско процесно право*, Београд, 1987.
- Попов, Д., *Квалификована државина у функцији стицања права својине одржајем*, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 1/2011.
- Попов, Д., *Предаја ствари као начин стицања (modus acquirendi) стварних права*, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 1/2012.
- Радовић, В., *Стечајно право – књига прва*, Београд, 2017.
- Радовић, В., *Дилеме у вези са појмом неизвршених двостранообавезних уговора у стечају*, *Право и привреда*, бр. 5–8/2009.
- Радованов, А., *Грађанско процесно право*, Нови Сад, 2014.
- Riesenfeld, S. A., *Bankruptcy*, 2018, доступно на адреси: <https://www.britannica.com/topic/bankruptcy#ref248841>, 25. 3. 2024.
- Радуловић, Д., *Стварна права: имовинско-правни односи*, Нови Сад, 2020.
- Радуловић, Д., *Одузимање имовинске користи стечене кривичним дјелом у законодавству Црне Горе*, *Страни правни живот*, бр. 2/2014.

- Салма, М., *Приговор трећег лица и тужба против извршења (излучни захтеви)*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 2/2014.
- Салма, М., *Излучна права у стечају*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 3/2010.
- Станковић, О., Орлић, М., *Стварно право*, Београд, 1986.
- Станковић, Г., Петрушић, Н., *Стечајно процесно право*, Београд, 2006.
- Föerster, U., *Insolvenzrecht*, München, 2008.
- Чоловић, В., Милијевић, Н., *Стечајни поступак*, Бања Лука, 2004.
- Закон о основама својинскоправних односа, Сл. лист СФРЈ, бр. 6/80, 36/90, Сл. лист СРЈ, бр. 29/96, Сл. гласник РС, бр. 115/2005
- Закон о извршењу и обезбеђењу, Сл. гласник РС, бр. 106/2015, 106/2016 (Аутентично тумачење), 113/2017 (Аутентично тумачење), 54/2019, 9/2020 (Аутентично тумачење), 10/2023 (други закон)
- Закон о финансијском лизингу, Сл. гласник РС, бр. 55/2003, 61/2005, 31/2011, 99/2011
- Закон о стечају, Сл. гласник РС, бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014, 113/2017, 44/2018, 95/2018
- Закон о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. гласник РС, бр. 18/2020
- Закон о оверавању потписа, рукописа и преписа, Сл. гласник РС, бр. 93/2014, 22/2015, 87/2018
- Закон о јавном бележничтву, Сл. гласник РС, бр. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014, 93/2014, 121/2014, 6/2015, 106/2015
- Закон о патентима, Сл. гласник РС, бр. 99/2011, 113/2017 (други пропис), 95/2018, 66/2019, 123/2021
- Закон о жиговима, Сл. гласник РС, бр. 6/2020
- Закон о ауторском и сродним правима, Сл. гласник РС, бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 (Одлука Уставног суда), 66/2019
- Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, Сл. гласник РС, бр. 32/2013, 94/2016, 35/2019
- Закон о одговорности правних лица за кривична дела, Сл. гласник РС, бр. 97/2008
- Закон о парничном поступку, Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 (Одлука Уставног суда), 74/2013 (Одлука Уставног суда), 55/2014, 87/2018, 18/2020, 10/2023 (други закон)
- Кривичини законик, Сл. гласник РС, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019
- Општи имовински законик за Књажевину Црну Гору
- Царински закон, Сл. гласник РС, бр. 95/2018, 91/2019 (други закон), 144/2020, 118/2021, 138/2022
- Одговор утврђен на седници Одељења за привредне спорове Вишег привредног суда у Београду 6. 10. 1999, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/4484>, 25. 3. 2024.
- Одговор на питање утврђен на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 16. 17. 20. и 30. 11. 2017, *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 3/2017.
- Пресуда Врховног суда Србије, Прев 452/03 од 10. 6. 2004, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/22057>, 25. 3. 2024.

- Пресуда Врховног суда Србије, Прев 25/97 од 12. 3. 1997, доступно на адреси:
<http://www.propisionline.com/Practice/Decision/4452>, 25. 3. 2024.
- Пресуда Привредног апелационог суда Пж 6771/16 од 9. 5. 2018, *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 1/2019, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/56123>, 25. 3. 2024.
- Пресуда Привредног апелационог суда, Пж 2693/2010 од 8. 7. 2010, доступно на адреси:
<http://www.propisionline.com/Practice/Decision/51102>, 26. 2. 2024.
- Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж 2393/2016 од 28.09.2016, доступно на адреси:
<http://bilten.osns.rs/presuda/sentenca?url=publicijanska-tuzba>, 23.02.2024.
- Пресуда Врховног суда Србије, Прев 328/99 од 3. 11. 1999, доступно на адреси:
<http://www.propisionline.com/Practice/Decision/5204>, 25. 3. 2024.
- Пресуда Врховног суда Србије, Прев 545/98 од 8. 10. 1997, доступно на адреси:
<http://www.propisionline.com/Practice/Decision/5183>, 25. 3. 2024.
- Пресуда Вишег трговинског суда у Београду, Пж 4333/02 од 14. 10. 2002, Судска пракса трговинских судова, бр. 4/2002, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/18032>, 27. 3. 2024.
- Решење Вишег трговинског суда у Београду Пж 8567/03 од 15. 1. 2004, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/22056>, 22. 3. 2024.
- Решење Апелационог суда у Београду, Кж1-По1 22/23 од 2. 2. 2024, необјављено, из збирке аутора.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

338.46:34(082)

**МЕЂУНАРОДНА научна конференција Изазови и отворена
питања услужног права (2024 ; Крагујевац)**

Међународна научна конференција Изазови и отворена питања услужног права, Крагујевац 2024. Том 2 = International scientific conference challenges and open issues of service law. Vol. 2 / уредник Драган Вујисић. - Крагујевац : Правни факултет Универзитета, Институт за правне и друштвене науке, 2024 (Краљево : Кварк). - VI, 755 стр. ; 24 cm

Тираж 100. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-7623-136-2

а) Услуге -- Правна заштита -- Зборници б) Услужне делатности -- Правни аспект -- Зборници

COBISS.SR-ID 145590793